

GYERMEKBARÁTOK

TEENDŐINK
A GYERMEKBARÁT-
MOZGALOM ELLENÉBEN.

BUDAPEST,
M. KIR. BELÜGYMINISZTERIUM KÍSÉRLETI NYOMDÁJA
1928.

„Gyermekbarátok.”¹

Különlenyomat a „Katholikus Nevelés” XIX. évfolyamának 9. számából.

„A kommunizmus ideje még nem érkezett el”, — szokták mondani a szocialisták. És miért nem? — Mert a tömegeket még nem hatották át a szocialista eszmék. Nagyon sokan vannak még a szervezett munkások között is, kik a polgári társadalom eszmekörében nőttek fel, vallásos nevelést kaptak és szívük mélyén ragaszkodnak az Isten, a család, a haza „elavult” fogalmaihoz. Ezekre a tömegekre az osztályharc szervezői igazában nem számíthatnak. Azért a proletár gyermekserg lelkét kell megragadni és átgyúrni, teljesen szocialista szellemben kell nevelni, hogy a kommunizmus diadala biztosítható legyen. Akié a gyermek, azé a jövő!

Míg Franciaországban a szocialisták az „école unique”, az állami iskolamonopólium megteremtésével, azután pedig ezen egyedül engedélyezett állami iskola megkaparításával akarták céljukat elérni, addig az osztrák szocialisták, kik a császárság idején az iskola hamaros megszerzésére nem gondolhattak, más eszközt találtak ki. Megalapították a *Gyermekbarát Egyesületet*. Az eszme Grätzban, egy újságszerkesztő agyában született 1908-ban. Csakhamar elterjedt egész Ausztriában, s mivel az egyesület tagjai szocialista munkásokból kerültek ki, az 1922-ki okt. 15-ki pártnap felvette az egyesületet a szocialista munkáspárt keretébe. A következő évben beléje olvadt a szabadkőműves „Freie Schule” társulat. A mozgalom átcsapott Európának csaknem minden országába, hozzánk is. Magában Ausztriában 1920-ban már 50.000 tagot, jórészt munkásszülőket, számlált, 1922 végén a tagok száma 86.994 volt, tehát csaknem kétszeresre emelkedett. Legjobbnak mutatkozott a talaj a mozgalom számára Alsó-Ausztriában (41.459 tag) és Stájerországban (15.410 tag!). Az egyesület másfél millió gyermekre terjeszti ki „nevelő” hatását.

S mi a célja az egyesületnek?

„A gyermek testi és lelki segítése”.

¹ Ezen cikk adatait a *Zeitwichtige Hefte* (Typographische Anstalt, Wien I., Ebendorferstrasse 8.) 7. számából vettük, melynek címe: *Die Kinderfreundebewegung*, von Zyril Fischer, Franciskaner. 150. 1.

Mint a vezetők mondják: nem akarják, hogy a szegény proletárgyermek a polgári osztály adományára szoruljon. Ez megalázó! Azért a Gyermekbarát Egyesület révén maguk a munkások gondoskodnak ételmezési és ruházási akciókról, napközi otthonokról, gyermeknyaraltatásokról, kirándulásokról, tanulmányi utazásokról, mese- és játékdélutánokról, leckeórákról, könyvtárakról, ünnepélyekről stb.

Az egyesületnek helyicsoportjai vannak. A helyicsoportok iparkodnak gyermekertet, sporttelepet szerezni. Gondoskodnak sporteszközökről. Maga az egyesület erdők szélén, kies helyeken vidéki telepeket vásárol, lehetőleg kastélyokat, gazdasági udvarokat hozzájuk tartozó rétekkal, mezőkkel, erdőkkel, hol a sápadt városi gyermekek nyaralhatnak. Az államtól is bérelnek olcsó, inkább csak névleges összegért ilyeneket, és törvényhozás útján akarják kényszeríteni a birtokosokat hasonló bérletek átengedésére. Bécs körül 1916-ban egy, 1917-ben három, 1919-ben hat, 1923-ban már kilenc gyermek-üdülöhely volt 2500 gyermek számára. Grác körül három 700 gyermek számára. Ilyen üdülöhely ma már minden valamirevaló városban van. Egész évben üzemben vannak a „gyermekotthonok”, így Bisambergben, Hintersdorfbán, Mauerben stb. Gyermeknyaraltatási telepek vannak Klosterneuburgban, Grinzingben (Bécs mellett), gyermekfarmok Tollinggrabenben (Stájerországban), Innsbruckban, Paunhofban (Karinthiában) stb., stb.

Schönbrunnban 1922-ben három évfolyamos iskola nyílt meg 71 tanulóval, a végből, hogy a szocialista gyermekmozgalom számára szocialista tanítókat és tanítónőket képezzen ki. Ez iskola tárgyai közt szerepelnek: világtörténelem, természetrajz, irodalom, szónoklattan, ének, számtan, kertgazdaság, földrajz, lélektan, kísérleti pedagógia, szocialista neveléstan, bevezetés a szocializmusba, ipari és művészeti oktatás, ritmikus gyakorlatok, játékok. Az oktatás gyakorlati részét képezik a kirándulások és a gyermektelepek látogatása. Az iskola tanárai közt szerepelt Adler Miksa dr., aki a szociológiát tanította, egy bizonyos dr. Jerusalem, aki neveléstant adott elő és hasonló nevűek. A schönbrunni iskolán kívül még több városban kéthetes kurzusokban képeztek ki megfelelő vezetőket.

1923-ban kb. 3000 önkéntes segítőt foglalkoztatott az osztrák Gyermekbarát Egyesület (1800 férfit, 1200 nőt), és 108 fizetett tanítót tartott. Ez utóbbiak számát rendszeresen növelni akarja, mert nagyon helyesen azon véleményen van, hogy csak *jól fizetett tanerők* fognak az egyesület ügyéért lelkesedni és jól dolgozni.

A szülői értekezleteket is felvették programjukba. 1923-ban körülbelül 3000-et tartottak 307.000 résztvevővel.

Az egyesület bevétele u. e. évben 291.111 S, kiadása 248.426 S volt, vagyona pedig fekvőségekben és felszerelésekben 1,342.523 S-et *tett* ki.

És vájjon honnan folytak be ezen jelentős összegek?

Elsősorban a tagdíjakból. Minden munkástag keresetéből sillingenként egy garast fizet. Eleinte nehezen barátkoztak meg a munka-

sok az önadóztatásnak ezen új módjával, de mikor látták, mit nyújt az egyesület gyermekeiknek, mind többen csatlakoztak hozzá. Az egyesület lapjai is fellendítették a propagandát és — jövedelmet. A „Kinderfreund” című lap 1922-ben havonként jelent meg 75.000 példányban, a „Freie Schule” ugyancsak havonként 35.000 példányban. A gyermekek számára külön lap szolgál, a „Jugendpost”. Később a „Kinderfreund” és a „Freie Schule” összeolvadt, s ma helyettük a „Schul- und Kinderfreund” jelenik meg. A szocialista tanítók számára a „Sozialistische Erziehung” szolgál 4500 példányban.

A munkások fillérein kívül gazdagabb zsidók, sőt keresztény vállalatok is adakoztak. Az utóbbiaknál a jótékony célt tolták előtérbe. Igénybe vették az ingyen villamosjegyeket, a vasúti kedvezményeket, az ingyen fürdőket, a segélyező akciókat. A kényelmes polgári osztály, melynek naivsága végtelen, mint az óceán, inkább ad, semminthogy maga csinálna hasonló gyermekmozgalmat. A mozgalom igazi alátámasztását mégis csak azok a Péter-fillérek ellenmását képező munkásfillérek teszik, melyeket ha sikerül minden megkeresett silling után befizettetni, hetenkint 900.000 munkás keresete után több mint 150.000 S-et, évenként több mint 8 milliót tudnak beszerezni. Akkor majd ki lehet bővíteni a mozgalom programját, lehet tehetséges proletárgyermekeket taníttatni, gyermekszanatóriumokat építtetni stb. Mindezt el fogják érni a gyermekbarátok, ha a munkások a „garatfillérek” ötödrészét — átlagban keresetük 5%-át isszák el az osztrák munkások — a gyermekek javára fordítják. (Max Winter, Das Kind und der Sozialismus 134. 1.)

Mi már most az igazi célja a mozgalomnak?

(Mert gondolhatjuk, hogy a jótékony célnál nem állnak meg!)

Az igazi cél:

1. szocialista agitáció a szülők közt,
2. szocialista nevelés a gyermekek közt.

Az első célt szolgálják a tagdíjak is, mert amely ügyért áldozunk, az szívünkhöz nő, azt megszeretjük. A Gyermekbarát Egyesület tagjai, a munkásszülők így szeretik meg a szocialista ügyet. Ha pedig maguktól nem jönnének ennek tudatára, ott vannak a gyakori szülői értekezletek, „szülői tanácsok” és a gyermekünnepélyek, amelyek az agitáció főfészeki.

Az egyesület szabályainak 5. pontja nyíltan kimondja:

„Az egyesület harcol az ellenséges (monarchista, klerikális, nacionalista) gyermek- és ifjúsági szervezetek és minden olyan iskolai egyesület ellen, melynek törekvései a szocialista munkásmozgalom céljai ellen vannak”.

Magának az ifjúságnak megnevelése megfontolt taktikával történik.

Mindenekelőtt kimondták, hogy „az ifjúság között nem politizálunk!” (A tények mást mutatnak!) „Ezt csak a szülők közt tesszük”. Azt azonban nem tagadják, hogy a szocialista-materialista világnéze-

tet akarják a gyermekek lelkébe beleplántálni. Amint a „Gleichheit” című lap 47. száma (1922. jún. 27.) írja:

„Gyermekeinknek meg kell érteniök szüleiket, kik az új és jobb társadalomért harcolnak, tisztelniök kell őket és égniök kell a vágytól, hogy velük együtt harcolhassanak a szocializmusért... Mi magunk fogjuk gyermekeinket nevelni, *de nem a mennyország, hanem ezen világ számára*, a jobb világért való küzdelem számára. Nehogy ama pásztoroktól vigasztalva egy ködös túlvilág sokat ígérgetett boldogságában reménykedjenek, nekik ebben a világban kell boldogságukat kivívniok, amint azt atyáik és anyáik teszik. . . . Minden elvtársnak, aki igazán hisz és remél a jobb, a szocialista világban, valamely formában közre kell működnie, hogy a szocialista gondolat és érzés csökkenés nélkül tovább plántáltassék gyermekeinkben. A gyermekbarátok megmutatják nekünk az utat, melyet járni kell”.

A testi nevelésnek sem tisztán higiénikus célja van: „A testi nevelés nekünk eszköz a munkásosztály harci képességének felfokozására”. (Sozialistische Erziehung, Jännerheft 1923. S. 10. f. Über Körperkultur und Revolution.) „A békés fejlődés is elhozza egészen biztosan a szocializmust. De miért ne siettessük azt az ellenkező támadások legyőzésével? Azért mi a testi nevelésben védelemre-nevelést látunk az esetre, ha majd üt az óránk. . . . Azért mindenfajta testgyakorlásban, tornában, kirándulásban, úszásban jó adag forradalmi erő rejlik”.

Hogy a vallásoktatás nem szerepel a szocialista nevelési programban, az köztudomású. Mi végett vagyunk a világon? — ez olyan kérdés, melyet az emberiség mindig felvetett magának. A szocialista nevelő is felveti magának (de nem a gyermeknek!) és azt feleli: semmi közünk hozzá, a gyermeket ez nem érdekli! Isten, erkölcs nincs, az egyedüli erkölcs harcolni a földi jóléért, és pedig szociális szellemben, egymást támogatva. (Ez a francia Durkheim-féle erkölcstan, mely szociális cégér alatt a teljes önzésre vezet.) Ha egy elvtársnak felnőve vágya keletkezik, hogy keresztültörje a látható világ szűk határait és egy metafizikai világba hatoljon, tegye meg, ez az ő magánügye. A gyermeket ilyennel nem foglalkoztatják, eleve megfogalmazott dogmákat lelkére nem erőszakolnak (hát a szocializmus dogmái?!), csak gondolkodni tanítják. És pedig így:

Kirándulás van. Táblába ütköznek, fel van írva rajta: „Tilos út!” Micsoda szép alkalom a gyermekekkel beszélgetni a tulajdon-jog kérdéses voltáról! Ki lehet mutatni, hogy minden tulajdon eredetileg lopás volt. Aztán egy téglagyár mellett haladnak el. Kész a téma: a muhadók és munkások viszonya. A fogház is érdekes gondolatokat támaszt: itt korunk mártírjairól lehet szó, meg arról, hogy milyen rossz ez a társadalmi berendezkedés, mely az embereket gonosztevők néveli. Hasonlóan jó alkalmak az oktatásra a kolostorok, kastélyok, elmebeteg-házak . . . (Soz. Erz. 1., Heft. 2. S. 10. és 1923. Jahrg. S. 163.)

A családra is haragszanak a szocialista nevelők. Nem „Erb-

gut”, hanem „Erbübel” az. Tompítja a gyermekek lelkében a forradalmi hangulatot. Azért lehetőleg ki kell venni a gyermeket a család befolyása alól és gyengíteni a szülők tiszteletét. A hála megalázó! Azért azt a szülőkkel szemben sem tűrik. Midőn egy gyermek hosszabb távollét után nagyanyjától hazajött és elmulasztotta a szülőinél a szokásos kézcsókot, atyja felelősségre vonta őt. A felelet ez volt : „Azt mondta a tanító úr, hogy szégyen, ha a gyermek szüleinek kezét csókol”.¹

A vallásnak, az ünnepeknek és ceremóniáknak nagy vonzóereje van a gyermekekre. Ezt ellensúlyozni kell. A Sátán majmolja Istent, az Antikrisztus a Krisztust, a szocializmus az Egyházat. Vasárnapi ünnepségeket rendez a szentmise idejére. Az ünnepségek programjára példa:

1. *Jelszó*: Soha többé háborút!

Ének: Fel! Kössünk szövetséget! . . .

1. *Beszéd*: Soha többé háborút!

2. *Költemények*:

Die Drei (Lenau).

Krieg und Christentum (Bodenstadt).

4. *Ének*: Tompán pereg a dob . . .

5. *Költemény*: Der Edelste (Herder).

6. *Ének*: Fel a jogért és szabadságért!

7. *Költemény*: Világbéke (Hartleben).

8. *Ének*: Emberek, nyújtsatok egymásnak békejobbot! . . .

Az ilyen ünnepségeket nagy gonddal rendezik, lelkes hangulattal és érzéssel töltik ki. És most képzeljük el, hogy a szentmise egyhangú, a szentbeszéd hosszú, unalmas, a gyermekek a templomban nem énekelnek. . . vajjon melyik fog a kettő közül győzni : a szocialista vasárnap, vagy az Úr napja?

Baumann Frieda a „Soz. Erz.” 1. évf. 5. füzetében ezt írja:

„Ha a gyermekbarát gyermekek templomba akarnak menni, nem okozunk nekik nehézséget. Egy szép kirándulás, hol társaival vidáman mozog, úgyis jobban vonzza a gyermeket, mint a templom, ahol unatkozik. A gmündi kolóniában, hol 700 gyermek van, a kolónia vezetője feltette a kérdést: „Ki akar templomba menni?” Első vasárnap kb. 40-en jelentkeztek a 700-ból, akik aztán egy felügyelővel a templomba mentek. Hazatérve hallották, mily szép volt az első vasárnapi ünnepély, melyet közben (!) tartottunk. Következő vasárnap már csak 8-an mentek, a következőn egy sem; és ezt minden vallási vita nélkül értük el. Elegendő egy szép vasárnapi kirándulás, vagy egy kedves vasárnapi ünnepség, hogy a gyermekeket elszakítsuk a templomtól, melyhez már semmi benső kapocs nem fűzi őket”.

Pótolni iparkodnak a karácsonyi, húsvéti egyházi ünnepségeket és az Úrnapot. Ez ünnepeknek szocialista vonatkozást és tartalmat adnak. Még a „Heilige Nacht, stille Nacht. . .” kezdettel is csi-

¹ Ez esetet 1923. decemberében több osztrák lap hozta.

náltak ugyanazon dallammal szocialista éneket, hogy így ellensúlyozzák a karácsonyi hangulat vonzó erejét. Az úrnapi körmenettel szemben ellenkörmenetet és kirándulást vezetnek hangos énekkel. Ha aztán a szocialista körmenet *véletlenül* (!) találkozik a katolikusok körmenetével és azt megzavarja, akkor persze a katolikusok provokálták az összetűzést.¹ Hogy is mertek ők épp azon az úton menni, amelyen évszázadok óta szokták a körmenetet tartani!

De legkülönösebb gondot fordítják a „Jugendweihe”: ifjúsági avatás ünnepségére. Ez a bérmlást akarja pótolni. Az ünnepségre előkészítésül beavatják a 14 éves ifjút, ki az iskolát elhagyja, a szocialista főtanokba, és persze iparkodnak kitépni lelkéből a hitnek esetleges maradékát is ilyenféle oktatásokkal:

„Az őskor tudatlan, tehetetlen embere rászorult istenre, a kutató, felvilágosult ember ne higgyen, — tudjon! . . .”

„A tudomány még sohasem fedezett fel a felhőkön túl mennyországot”.

„A tudomány és művészet nem ígérek nektek életet a halál után, hanem igazi emberies és boldog létet ezen a földön”.

„Nem a buzgólkodó, fenyegetődző, szitkozódó ”katechétának van igaza, aki a gyermekbarátokat pokollal, ördöggel szeretné elintézni, hanem a nyugodt, barátságos gyermekbarát-vezetőnek, ki a gyermekek szemét megnyitja a természet szépségei és az emberi tudomány nagysága iránt”.

Hogy a kath. egyház, az „elnyomók támasza”, különös gondal kezeltek ez oktatásokon, azt következtethetjük egyik fő szocialista pedadógus, Otto Neurath nagyrabecsüléséből a kath. egyház iránt.

„Katholicizmus és marxizmus! Ez az a két világnézet Közép-Európában, amely embereket szervezni tud. Minden más csak szekta-szerű akarás alakító erő nélkül”. (Soc. Erz. 1923. S. 183.)

Mivel tehát a katolikus vallás a marxizmusnak egyedüli komoly versenytársa, azért „az egyház, mint szervezett osztályellenes intézmény ellen harcolni minden osztálytudatos proletárnak magától értendő kötelessége”. (U. o. 182.)

Az erkölcsi nevelés ideálja ebben a vallásnélküli nevelési rendszerben a koedukáció, a közös kirándulások, sőt közös fürdőzések. Hogy ezt hogyan gondolják, azt egy hamburgi iskola értesítője mondja el nekünk a következőkben: „A mi iskoláinkban leányok és fiúk együtt táncolnak, játszanak, tornásznak, fürödnek, egyes csoportokban lassankint mint magától értetődő természetes dolog fejlőd-

¹ Így történt Bécsben 1923-ban. Az ósrégi kath. körmenettől „provokált” szocialista bárányok kövekkel dobálták a körmenetet és így „védekeztek” a „ker. szociális támadás” ellen. Az úrnapi körmenet ugyanis nekik ker. szocialista felvonulás! Mint-hogy azonban e viselkedésük közfelháborodást keltett, újabban kerülnek az össze-ütközést és megelégszenek a gyermekek eltiltásával a körmenettől, melynek helyébe kirándulást szerveznek.

dött ki a szokás, hogy mezítelenül táncolnak, fürödnek, tornásznak ... Ez nekünk nem tetszik illetlenek. . . Úszónadrágot hordani kell, ahol a környezet kívánja (nyilvános fürdőben). Ahol e külső kényszer hiányzik, a nélkül is megvagyunk. . . Vallásoktatás nálunk nincs...”

Ez a „Nacktkultur”, mely Németországban a hírhedt Wyneken neve alatt indult meg, nálunk is követőkre talált, mint azt a Pestkörnyéki kirándulóhelyek némely botrányai mutatták. Mikor Németországban ez irányzat egyik apostolát zár alá kellett tenni, rögtön védője akadt a szocialista „Vorwärts” hasábjain. Maguk a józan érzésű munkások azonban nem veszik be — legalább egyelőre — e maszlagot. Látják a következményeket. A lányok még el se hagyják az iskolát, már teherbe esnek, a gyermekek között nemi betegségek terjednek. .. Bécsnek 1924-ben 150 nemi beteg gyermek számára külön pavillont kellett építtetnie.

Ijesztő az eldurvulás, mely az osztrák gyermekbarát mozgalom nyomán támadt. Az ezen mozgalomtól megfertőzött gyermekek sz. áldozás előtt cukrot osztogatnak társaiknak, feltűnően kolbászt esznek, gúnyolódnak a szent cselekményeken. Terrorizálják társaikat, akik sz. misére mennek. Kihívóan szembeszállnak hitoktatójukkal és arcába vágják, hogy nem hisznek a „csalásainak”. Az utcán nem köszönnek neki vagy azt kiáltják: „*Freundschaft!*”¹ Steyrben, a lehető legvörösebb osztrák fészekben egy beteghez siető papot folytonos inzultusok közt a házig kísérték, sőt oda is be akartak hatolni a szocialista nevelés kis áldozatai, fiúk és leányok, s a papnak egy hátulsó ajtón kellett távoznia, mert a fanatikus csapat a ház előtt leselkedett rája. A gyermekbűnözések száma is rohamosan növekszik, és többször megtörtént, hogy gyermekbarátok nevelésében részesült gyermekek revolverrel támadtak szüleikre, meglopták és kirabolták őket és természetesen másokat is. Badenben az 1913. évet megelőző 18 év alatt 613 12—18 éves ifjút ítéltek el a bíróságok, 1921-ben 823-at, 1922-ben 1245-öt.

Ez az a nemzetség, melyet ilyen indulóval lelkesítenek:

Und an die Gaslatern!
 Und an die Gaslatern!
 Da hängen wir die hohen Herren,
 Ja, ja, die hohen Herrn
 An eine Gaslatern!
 Wer wird der erste sein?
 Wer wird der erste sein?
 Das wird der Herr von Seipel sein.
 Ja, ja, Herr Seipel sein,
 Das wird der Seipel sein.

Az Úr azt mondotta: Gyümölcseiről ismeritek meg a fát! A

¹ Ez a gyermekbarátok köszöntése a délnémet *Grüss Gott!* helyett.

szocialista-kommunista Gyermekbarát Egyesület működése csak rövid idő óta tart és máris gyönyörű gyümölcsöket termett, hasonlókat — ha ugyan nem különbeket — a francia, angol, cseh, orosz stb. vallástalan neveléshez. S mi lesz 20 év múlva, ha így folytatják? ! A kath. egyház tana az, hogy az emberi természet a bűn következtében megromlott, és hogy a vallás fékező, szelídítő, lefogó ereje nélkül a rossz hajlamok burjánzása tönkreteszi a természetes jó tulajdonságokat, melyek esetleg ébrednének. Ezen a tanon lehet gúnyolódni, de aényt nem lehet letagadni. Ezt bizonyítják a számok, a tapasztalatok. Azért mondta *Saint Simon*, Franciaország háború utáni prágai követe : „Én is segitettem egykoron az iskolákból kitenni a keresztet, de most szeretném őket újra visszatenni, mert mióta az egyházat az iskolából kítették, az iskolák bűnözőket nevelnek”.

Teendőink a Gyermekbarátmozgalom ellenében.

„Nihil obstat. Dr. Theophilus Can. Klinda censorum prases. Nr. 455, Imprimatur. Strigonii, die 20. Februarii 1928. Dr. Julius Walter vie. gen.”

Hálásak lehetünk a „Katholikus Nevelés” cikkírójának, ki lerántja a leplet a Gyermekbarátmozgalom igazi mivoltáról, mely szülőházájában, a vörös Ausztriában így megmetyelyezte az ifjúságot. Akik a legutóbbi években Ausztriában jártak, borzalmas dolgokat beszélnek a most felnövvő generáció zülléséről.

Az a gyűlölet és megvetés, melyet a kereszténység iránt a Gyermekbarátok nevelése lelkükbe olt, megnyilvánul minden alkalommal. Nem tartozik a ritkaságok közé, hogy a papokat az utcán inzultálják, hogy a templom mellett „Pfi” kiáltással mennek el, útszéli kereszteteket, sőt templomok belsejét összerombolják. Május 1-én és az úrnapi vörös gyermekkörmeneteken ilyen feliratú táblákat hordoznak: „Los von Gott” (el az Istentől), „Gottlose Jugend” (Isten nélküli ifjúság), „Nieder mit dem Vaterunser” (le a Miatyánkka), „Nieder mit dem § 144. (le a 144. §-al — amely a magzatelhajtást tiltja), stb. Bécsi gyermekbarát-tanítók az úrnapi körmeneten való részvételtől így beszéltek le az iskolásgyermekeket: „Ihr werdet doch nicht solche Esel sein und einem Mehlpapp nachlaufen!” (Csak nem lesztek olyan szamarak, hogy egy lisztpép után szaladjatok!)

Hogy a keresztény erkölcs elleni agitáció milyen gyümölcsöket terem, arról is szörnyűségeket mondtak el szem- és fültanúk.

Ausztria egyes félreesőbb nyaralóhelyein, így pl. Maria Pfarrban, nők nem mertek az erdőben egyedül sétálni, mert biciklin az országot beszáguldó munkanélküliek és sportoló munkások elől még öregasszonyok sem voltak biztonságban.

Az osztrák újságok tele voltak panaszokkal a „nyaraló” vörös ifjúság garázdálkodásai miatt, melyek a helybeli lakosságnak a leg-

nagyobb kellemetlenségeket okozták és az idegenforgalomnak is ártottak.

Az „Új Nemzedék” is leír egy Bécs környéki nyaraltatást 1927. november 3.-i számában: „A bécsi szocialista nevelési rendszer tönkreteszi az ifjúságot” főcímmel és „Tizenöt éves gyermekek kommunista táborot alakítanak és sexuális kérdéseken vitatkoznak” alcímmel. Ebben azt olvassuk, hogy ezek a 15 évesek „le akarják vezetni a sexuális feszültséget”, amely problémához „a polgári ifjúsági mozgalom nem mer nyúlni”, közben pedig a környékbeli parasztságot forradalmasítják.

Nem csoda, ha mindazok, kik magukat az emberiség jövőjének alakulásáért felelősnek érzik, felemelik szavukat ez ellen a borzalmas destrukció ellen. Az osztrák püspökök 1922. évi közös böjti pásztorlevelükben, majd újólag 1925. advent 1. vasárnapján „Lehren und Weisungen über Soziale Fragen” címen óvják az osztrák népet a Gyermekebarát egyesülethez való csatlakozástól.

Igen kellemetlen volt ez az osztrák Gyermekebarátoknak, de dacosan és merészen adták meg rá a feleletet „Sozialistische Erziehung” című pedagógiai folyóiratukban. Többek közt ezt írják (1922. márciusi füzet 50. o.) : „Ezzel az elgondolható legrövidebb alakban formulázták meg nekünk az osztrák püspökök programunkat: igen is, semmi mást nem akarunk, mint minden erőnkől ennek a társadalomnak feloszlásán dolgozni”. Ugyanazon évfolyam 7-ik számában írják a 163. oldalon: „Lássuk már végre tisztán, mit akarnak ezek a pásztorok, mi kell általában pásztoroknak? a szarvasmarha (Rindvieh) kell nekik! Nos, oda akarjuk-e adni továbbra is gyermekeinket szarvasmarhákéi a püspököknek?” Majd 1924-ben (októberi füzet 347. o.): „Vegyük el az egyháztól a gyermekeket és összeomlik.*)

*

A mi Gyermekebarátaink, alkalmazkodva a változott viszonyokhoz, egész más taktikát követnek; annyira elleplezik céljaikat, hogy sikerült munkájukat úgy tüntetni fel, mintha az a legártatlanabb gyermekvédelem volna, amely az arra olyannyira rászoruló munkás-ifjúságnak csak friss levegőt, napsugarat, jobb táplálékot és ruházkodást, kedélyüket felüdítő szórakozást, értelemfejlesztő oktatást kívánna nyújtani. Pedig egyebet sem akarnak, mint közpénzek és egyéb kedvezmények, gyűjtések és adományok és az annyira gyűlölt polgári osztály szellemi munkásainak igénybevételével minél inkább terjeszkedni és megerősödni, a gyermekek és munkásszülők minél nagyobb tömegeit megszervezni, hogy azokat lassan és észrevétle-

*) P. Cyrill Fischer „Sozialistische Erziehung” című művének egy a Typographische Anstalt, Wien I., Ebendorferstrasse 8. alatt kiadott 36 l. terjedelmű 50 Groschen áru kivonata nyomán, melynek elolvasását és terjesztését nem ajánlhatjuk eléggé.

nül eszméik fanatikus híveivé gyúrtják át és annak idején az ellen a polgári társadalom ellen forduljanak, amely őket gyanútlanul segített nagyra növeszteni.

Bármennyire óvatosan szerkesztik azonban lapjaikat, mert hiszen mint írják, azok körül állandóan „ólálkodnak” a „középkori maradványok”, el nem kerülhetik, hogy olvasóközönségük kioktatására elveiket, dogmáikat ne ismertessék. Végre is beléjük kell oltaniok vallás- és erkölcsellenes, tekintélyromboló, antimilitarista-defaitista, osztályharcos tanaikat. Íme néhány szemelvény „Gyermekbarát” című lapjukból (megjelenik évente tízszer, szerkesztőség az egyesület hivatalos helyiségében, VII, Rákóczi-út 42. sz. a.).

A vallást egyenesen támadni nem merik (félnek mint a tűztől a feloszlatástól), de a vallásosság hamis beállítást ahol lehet, becsempészik írásaikba. Volt főszerkesztőjük, a nemrég elhunyt dr. Kármán Elemér gyermekbíró, ezeket írja 1924. november 15-én:

„Az európai társadalom legnagyobb részében a szegény segítése — mondja Steffen, a nagy svéd sociologus — azon a primitív babonán alapul, hogyha az ember a szegénynek nem ad, az az Isten haragját vonja maga után. A vagyonos emberek legtöbbször e félelem hatása alatt szabadul meg fölös garasaitól, tehát az adomány összege attól függ, hogy ez az ösztönös félelem milyen fokú, vagy mennyire lehet felkelteni. Erkölcsi alapja természetesen nem a magasabb humanitás, amely címen magukat az adakozók ünnepeltetik, hanem a viszonyosság, *do ut des*”... „Egy magasrangú állami főtitkárviselő egy ízben a következőképp indokolta az ő gyermekvédelmi tevékenysége értelmi alapját: „Én nem tudományos alapon foglalkozom teljes erőmmel a gyermekvédelemmel, hanem azért, mert tudom, hogy ott a másvilágon nekem ez meg lesz jutalmazva. . .”

Erkölcsi felfogásuknak így adnak kifejezést: „Angyalcsinálás” c. cikkükben (1924. dec): „Sólyomszárnyán viszi az újság a líbióhírt: ismét meghalt egy „úrileány” az orvos rendelőjében, mert „angyalcsinálásba” keveredett. M. G. 28 éves hivatalnoknő „úri” felfogása kettős halált okozott. Elpusztult a *gyümölcs*, de elpusztult a *fa* is. Csak az a hamis, gyilkos, középkori erkölcs maradt életben, amely *szégyennek, bűnnek* bélyegzi egy ártatlan csöppség, egy rózsaszín testű, öklömnyi emberpalánta megszületését, ha *anyagi okok* miatt a szülők frigye nem válhatott törvényessé. . .”

„ ... Ha a nő maga is alázatosan behódolt a természet által beléoltott és lebírhatalan nemi ösztönének, az anyaság legszentebb periódusában súlyosan lakoltatják az általuk felfedezett „bűnért”, bélyeget sütnék a homlokára. . .”

Szerintük a mai polgári társadalom „a gyermek *törvénytelen*ségét is anyagi, kapitalisztikus szempontból üldözi, mert ez felborítaná a mai „szent” és „törvényes” házasság rendszerének nem ugyan érzelmi, mint inkább *gazdasági* alapjait”.

A pápai tekintély csorbitását szolgálja az az állításuk (1925.

ápr.), hogy a himlőoltást VII. Pius pápa mint istentelen cselekedetet a híveinek eltiltotta.

Panaszolja (1925. ápr.) „A hivatalos gyermekvédelem csődje” c. cikkben, hogy milyen nehezen kapnak engedélyt csoportjaik megalakítására és mikor végre ez megvolna, hátra van még „a tanító és a tisztelendő a nádpálca tekintélyével”.

Lapjuknak a *gyermek számára* (!) szerkesztett mellékletében (Gyermekeinknek, 1926. aug.) „Babonás hazugságok” címen festenek torzképet egy népbolondító, kéjenc, lelketlen, fősvény grófról.

Antimilitarista tendenciája van többek közt „Vihar után” c. cikküknek (1925. aug.), melyben túlhajtott sentimentalizmussal panasolja, hogy a háború elvette a proletárgyermektől „minden élőlény legdrágább emlékét, a gyermekkort”, de ígérik, hogy észrevétlenül átvezetik őket oly világba (nyilvánvalóan a socialista világrendre gondolnak), hol meg fogják találni „az elveszett paradicsomot”.

„Békére nevelés” c. cikkükben (1926. júl.) olvassuk, hogy „nem elég, ha a béke iránti szeretet és az erőszaktól való irtózás felébred” az emberben. „A békéhez akarat és cselekvés kell”. Az új ember „legnagyobb értéknek” az emberi életet tekinti. Hogy ezt az életet, ha kell, a hazáért fel is áldozza, attól az általuk irányított ifjúság természetesen vonakodni fog.

1925-ben tartott közgyűlésük elnöki jelentésében nyíltan ki is mondták: „a testnevelés politikai irányát akarjuk kiküszöbölni. Nem akarjuk, hogy háborúra neveljék a gyermekeinket, nem akarjuk, hogy katonákat neveljenek belőlük”.

A lazítást lehetőleg elkerülik, de azért becsúszik itt-ott efféle is, mint pl. a „Szegény gyermekek karácsonya után” című versben (192-7. január): ... „amikor az álmok valóságra válnak, kérgeskezü, gyöngédszívű új Krisztusok közöttetek járnak, ... az örömből akkor mindenkinek jut majd, nem egyiknek minden jót s másnak minden bűt, bajt. . . Gyerekek ! Akkor lesz majd ünnep, az lesz a Karácsony!”

A mozgalom igazi céljaival megismerkedünk a következő cikkekből:

„Tanulságok”. (1925. VIII.)

. . . „Végeredményben az osztályharcot „Ember”-eknek kell megvívni és „Emberek”-nek kell felépíteni a szociális társadalmat. Ez tette szükségessé, foglalkozni az egyes emberekkel, kikutatni szellemi életük fejlődéstörvényét, de még többet is követelt és pedig a nevelés kérdésével foglalkozni. . . Az ember nem meglett, érett korában alkotja meg világnézetét. . . hanem már gyermekkorában. . .

... Hát szabad-e a szociális mozgalomnak, amely feltétlenül új társadalmat akar felépíteni és amelyhez feltétlenül új Ember szükséges, ezen egészen elemi pszichológiai tények előtt továbbra is büntetlenül elhaladni? Hát nem kell-e beismernie a mozgalomnak, hogy

nagy nevelési munkája . . . a gyermekéveket figyelmen kívül hagyta? . . .

... A proletariátus szemszögén nézve a dolgokat természetes, hogy a munkásmozgalom a mai viszonyok között még nem jutott odáig, hogy a legerőteljesebb munkát produkálhatná ezen (a politikai, szerk.) téren, mert ezidő szerint sem pénze, sem ideje, sem elég hatalma még nincsen hozzá és éppen ezért kettőzött ambícióval és fáradással kell a gyermekbarát mozgalmat előrelendíteni”.

„A gyermek mint a társadalom alapja” (1926. május).

... „A munkáscsaládok gyermekei már ma is nemcsak a családé, hanem az egész osztályé és az egész munkásosztálynak kell arra ügyelni, hogy pedig saját gyermekeink ne legyenek az elavult ideológia uszályhordozói... A sociális nevelés nem más, mint saját gyermekeinknek fokozatos belenevelése a socializmusért folyó küzdelemben ... Ez egyúttal mélyebb értelmét jelenti a gyermekbarátmozgalomnak”.

A Gyermekbarát 1927. júniusi számában a „Tanítás az iskolában, nevelés otthon” c. cikkben panaszozzák, hogy a socialista nevelést egyelőre nem remélhetik az iskolától, mert nem engedik ahhoz őket hozzáférközni, azért arról maguknak kell gondoskodniuk. „A gyermeknevelés a jövő társadalomban az iskola feladata lesz, de ma elsősorban a szülők feladata. . .

. . . Mást tanít az iskola, — írják — mást gondol az élet iskoláját kijárt munkásszülő, aki természettudományos (!) világnézet és a minden dolgozók testvéri solidaritásának híve. A tanítók kétféleségének kapcsán a gyermekben hihetetlen káosz keletkezhetik, amely a fogékony apróságok lelki egyensúlyát megbillentheti”.

A káosz azonban tudjuk, abból keletkezik, hogy a socialista szülők a legbruiálisabban rontják le otthon gyermekeik hitét, már 4—5 éves gyermekeiket „felvilágosítják”, hogy Istenben, túlvilágban stb. hinni „szamárság”, lecáfolják az iskola nemzeti és keresztény szellemű tanítását, főleg pedig a hitoktatót.

*

Láthatjuk ezekből, hogy a mi Gyermekbarátaink, ha ezidő szerint nem is olyan szélsőségesek, ugyanazon az elvi alapon állnak, mint osztrák elvtársaik, kikről magasztalva és irigykedve írnak és beszélnek és kikkel szoros kontaktust tartanak fenn. Nevüket és köszöntésüket (barátság !) is tőlük vették át, sőt egyesületük — Magyarországi Munkások Gyermekbarát Egyesülete — megalakítására is az osztrákok sikerein felbuzdulva határozták el magukat 1917. júniusában, mint jelentésükből olvassuk.

1919. júliusában már 98 gyermekcsoportjuk volt, a diktatúra bukása után, 1919. decemberében csak 10, 1927. december végén volt Budapesten 30, vidéken 2 (Szegeden és Debrecenben). Felpanaszolják, hogy sok helyen csoportjaik megalakulását, mint „nem közérdekű” nem engedélyezik, másutt a „vezetők megbízhatatlansága” miatt

nem veszik tudomásul a megalakulást, ismét máshol azért, mert „hasznos célú egyesület már van”. Viszont dicsérik egyik Budapest környéki város polgármesterét, ki őket pénzadománnyal segítette. Panaszkodnak, hogy fellebbezéseiket nem intézik el, továbbá az egyes gyűlések alkalmával fizetendő magas rendőrségi díjak miatt, melyek működésüket megbénítják és hogy iskolákba nem engedik be őket, úgyhogy füstös vendéglőhelyiségekben kell gyűléseiket tartaniok (azonban lapjaikból úgy látjuk, hogy e célra átengedik nekik a socialisták munkásotthonaikat). Azt is kifogásolják, hogy különböző akciókra való felkínálkozásukat a hatóságok válasz nélkül hagyják, pedig 1917-től 19-ig ilyenek lebonyolítását reájuk bízták (nyaraltatások, ruhaosztások).

Az egyesület működését röviden a következőkben ismertetjük. Tagjai számára (munkásszülők és más gyermekbarátok) nyújt nevelési, egészségi és házassági tanácsadást, jogvédelmet, továbbképző tanfolyamokat és szülői értekezleteket, melyeken irányítják őket, mihez tartásuk magukat az iskolai szülői értekezleteken.

A gyermekcsoportok* nyújtanak, amikor csak az idő engedi, kirándulást, hajóutakat, vezetést állatkertbe, múzeumba, cirkuszba, moziba; rendeznek játék-, mesedélutánokat és más szórakoztató előadásokat, ünnepeket. Vannak tanóráik (éneke, rajz, kézimunka, slójd, egészségtan, ritmikus torna, tánc stb.), pályaválasztási tanácsadójuk, könyvtáraik, szavaló és más versenyek, műkedvelő gyermekgardájuk; osztanak könyvet, ruhát, cipőt, élelmiszert, ingyen ebédet stb.

Van fürdető akciójuk (Tripolis és Artézi fürdőben); fontos intézményük a rendszeres ingyenes orvosi vizsgálat és rendelés.

Nyaraltatási akcióikból kiemeljük a következőket: 1927. nyarán 800 gyermeket helyeztek el különböző telepeken 3—6 heti üdülésre, a hűvösvölgyi nagyréten pedig a főváros és a BSzKR segítségével 6 héten keresztül, a hét 5 napján (reggel 10-től este 6-ig) napközi nyaraltatást rendeztek, hol naponta 400 gyermeknek adtak ebédet. (Gyermekbarát 1927. szeptemberi füzeté.)

A MFTR ingyen jegyet adott több éven át a gyermekek és kísérőik hajókirándulásaira (Visegrádra).

Új-Szegeden, mint lapjukban 1927. júniusban írják, ígéretet kaptak 2 hold földre a Tisza partján 100 munkásgyermek számára építendő nagyszabású üdülőotthon céljaira, melyhez Szeged város segítségét kérték.

Nézzük már most, mi történik a munkásosztály gyermekeinek és fiatalságának *szociális gondozása* terén a keresztény társadalom részéről?

Az olyannyira fontos tanoncvédelemmel 1892. óta foglalkozik a

* Ezeket minden erejükkel fejlesztik és terjesztik az ismert Gyermekbarát elv szerint: „Ahol egy gyárkérmény, oda Gyermekbarátcsoporthoz!”

Kath. Tanoncvédő Egylet. A fővárosban 5 csoportja volt, sajnos, a hatósági és társadalmi segély elmaradása miatt ezek közül 4 megszűnt. Toldy Ferenc-utcai háza 80 bentlakó tanoncot nevel és oktat. Tanoncainak egy része a Rottenbiller-utcai Kath. Legény Egyletben van elhelyezve.

Inascsoportja van a Keresztény Ifjak Országos Egyesületének és azokkal egyetemi hallgatók kongreganista tagjai foglalkoznak.

Λ Keresztény Munkásifjak Országos Szövetsége különböző szakosztályokkal működik. Van műkedvelő, sport, levante szakosztálya, stb.

A 20 év óta működő Katholikus Patronage Egyesület 5 intézetben 900 fiút nevel hasznos mesterségre. Intézetei közül 3 a Szaléziánusok, 1 a Keresztény Iskola Testvérek, 1 világiak vezetése alatt áll.

A Szent Alajos Egylet óbudai házában szintén Szaléziánusok nevelnek 40 bentlakó fiút és a bejárók százait szórakoztatják és oktatják oratóriumaikban.

A Keresztény Szeretet Országos Gyermekvédő Műve tartja fenn a III. ker. Kiskorona-utcai Szent József Otthont, melyben körülbelül 80 7—13 éves fiú tanul és szórakozik vasárnap délutánonként és hétköznapiokon 2—7 óráig.

Ugyanezen egyesületnek Esztergomban lévő fiú árvaháza 80, Simor árvaháza 110, Esztergom-vízivárosi napközi otthona 60 szegény, gyermeket gondoz. Az egyesületnek minden egyházmegyében külön igazgató vezetése alatt álló csoportjai önálló gyermekvédelmi működést fejtenek ki.

A munkásleányokkal való foglalkozást a Katholikus Növédő Egylet kezdte meg 1896-ban és folytatja most is 12 helyi és 4 vidéki leánykörben.

Az 1908-ban alakult Szociális Missziótársulat is tart fenn leányköröket. 1923 áprilisában Keresztény Nő című lapjában felhívta a figyelmet a Gyermekbarát mozgalomra, és ennek ellensúlyozására Budapesten 42 katolikus gyermekcsoportot létesített. 1925-ben az állami támogatás megszűnte miatt ezek leolvadtak 16-ra. Városmajori Missziósházában napközi nyaraltatásban részesített 1919—25-ig 1172 gyermeket; vidéken több helyen nyaraltatta a főváros szegény gyermekeit, 1924-ben 450-et, 1925-ben 120-at, — 1927 nyarán a Szociális Missziótársulat Budapesti Szervezete 5000 gyermeket szórakoztatott vonat és hajó kirándulásokkal, tanulmányutakkal, múzeum, képtár stb. látogatásával. Budapesten jelenleg az egyházközségekkel karöltve 14 helyen tart fenn missziós gyermekcsoportokat. A városmajori egyházközségben 1-et, a tabániban 2-öt, a Krisztina-városiban 1-et, a Szent István Bazilika egyházközségben 4-et, a Szent Erzsébet egyházközségben 3-at, a Szent József egyházközségben 2-öt, a IX. ker.-ben 1-et. Az ország egész területén 90 gyermek- és ifjúsági csoportja van. Az Ottokár hadiárvaházban, szikszói Bethánia Otthonában és napközi otthonaiban a szegény gyermekek százait neveli és gondozza.

A Gyermekbarátcsoporthoz veszedelmes konkurrencia a nemzeti és keresztény alapon szervezett ifjúsági egyesületekre, mely ezeket lassú elsorvadással fenyegeti. Nem fogják az iramot győzni, mert nem követhetik módszerüket, a folytonos mozizást és egyéb szórakoztatást, ennél sokkal komolyabb célkitűzéseik vannak. De annyi pénzt sem tudnak maguknak kiharcolni a hatóságoktól és cégektől (melyek előtt a Gyermekbarát egyesület mint az egyedül jogosított munkásifjúsági mozgalom lép fel), arra pedig kevés remény van, hogy a keresztény társadalom olyan anyagi segítséget nyújtson gyermek- és ifjúsági szervezeteinek, mint amennyivel a socialisták támogatják az övéiket (koronatóredékek, gyermekfillérek).

Belenyugodjunk-e tehát, hogy olyan socialista nevelésű ifjúság nőjön fel nemsokára nálunk is, mint Ausztriában? mert csak addig lesznek a mi Gyermekbarátaink olyan mérsékelték, mint amilyeneknek mutatkoznak, míg kellő táborot nem gyűjtöttek. **A Gyermekbarátmozgalom által quantitative és ami még sokkal veszedelmesebb, qualitative megnövekedett socialdemokracia jelenti a vörös Budapestet,** amely így szinte matematikai bizonyossággal bekövetkezik. Mi lesz ez nemcsak a fővárosra, de a vidékre nézve is, azt igazán nem kell bővebben ecsetelni.

Elég elriasztó példát szolgáltatnak nekünk az ausztriai viszonyok, *különösen a socialdemokrata kormányzás alá került városok, melyekben a tisztviselőket, tanítókat, óvónőket csak akkor tűrik meg, ha socialdemokrata Program szerint dolgoznak.*

Főleg pedig ne feledkezzünk meg az átélt proletárdiktatúra borzalmairól és tanulságairól és a most is fel-felbukkanó kommunista megmozdulásokról. **Mi lesz, ha már a gyermekeket is forradalmároknak nevelik?**

A socialdemokracia elleni küzdelem az egész ország érdeke, az egész országnak ki kell tehát vennie a részét belőle!

* *
*

De van a közösség érdekén kívül egy másik szempont, amit igaz keresztény figyelmen kívül nem hagyhat, ez a proletárgyermekek lelki veszedelme. Vigyázzunk, hogy egykor vádlóink ne legyenek Isten előtt, amiért könnyelmű nemtörődomséggel engedték elrabolni tőlük a legnagyobb értéket, a hitet, amely őket emberré nevelhette volna, amely földi és örök boldogságukat biztosíthatta volna.

A magyar társadalomnak meg kell tehát magát emberelnie, **fel kell karolnia, amíg nem késő, nemzeti alapon álló gyermek- és ifjúsági egyesületeit,** *de legelsősorban úgy katolikus, mint protestáns részről azokat, melyek hitvallásos,* vagy mint nálunk: mondani szokás, felekezeti *alapon vannak megszervezve.* Mindenütt beigazolódtott és ebben hivatkozhatunk a nálunk tett évtizedes tapasztalatokra is, hogy **a socialdemokráciával szemben ellentállóvá tenni csak egyetlen**

módon lehet az embereket, tehát az ifjúságot is, ha vallásos meggyőződésükben megerősítjük és az egész életre kiható gyakorlati hitéletre neveljük őket. (Természetesen, ha azt nem akarjuk, hogy előbb-utóbb mégis a szociáldemokrata szakszervezetekhez legyen kénytelen a munkásifjúság csatlakozni, ki kell építeni teljesen érdek-képviselőtüket is keresztény alapon.)

Első és legfőbb feladat, *hogy megalakítsuk mindenütt a Szív-gárdákat és más gyermekcsoportokat a gyermekek vasárnap délutáni foglalkoztatására*, továbbá meg kell teremtenünk azokat a *gyermekjóléti intézményeket*, melyekkel a socialisták olyan veszedelmes propagandát fejtenek ki, és pedig **legsürgősebben a nyaraitatást keli megszervezni**, ezzel fogják meg a legtöbb munkásszülőt. Most, hogy a külföldi gyermekakció megszűnt, ez különben is erkölcsi kötelessége az országnak. De a nyaralítás ne csak testi, hanem lelki kúra is legyen a gyermekek számára, máskülönben csak félmunkát végzünk; a hollandiai, belgiumi tartózkodás azért volt olyan áldásos, mert *a mélyen vallásos holland és belga nép foglalkozott gyermekeink leikéve l is*. Ezért erre megint csak a hitvallásos egyesületek a legalkalmasabbak.

fia mindezt megtettük (*de a legnagyobb csendben, mint ahogy ők szokták akcióikat előkészíteni*), ha mi vettük gondjainkba a munkásgyermeket, akkor meg lesz az erkölcsi jogosultságunk arra, hogy visszaszorítsuk a socialista Gyermekbarátokat. Rászolgálhatnak erre — még ha más vétkük nem is volna — azzal, hogy programmszerűen hitetlen nemzedéket nevelnek.

„Hitetlen emberekre nem lehet hazát építeni” mondotta Serédi Justinián hercegprímás.

(Kérjük ennek a füzetnek elolvasás után **propagandára** való felhasználását.)